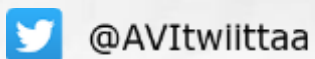

**Lääkehoidon
toteuttaminen sosiaalihuollon toimintayksiköissä,
webinaari 30.10.2023**

**Turvallisen lääkehoidon toteuttaminen
sosiaalihuollon ympärivuorokautisessa
palveluasumisessa**

Turvallisen lääkehoidon työvälineenä yksikön lääkehoitosuunnitelma

- Kaikissa lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä tulee olla käytössä lääkehoitosuunnitelma
- Lääkehoitosuunnitelma on lääkehoitoa toteuttavan yksikön työväline turvallisen lääkehoidon osa-alueiden määrittämiseen ja hallintaan
- Lääkehoitosuunnitelma on laadunhallinta-asiakirja ja yksikön lääkehoidon prosessia ohjaava toimintaohje
 - Merkittävä rooli lääkehoitoon perehdyttämisessä
- Lääkehoitosuunnitelman tärkein ominaisuus on, että se vastaa sisällöltään sen lääkehoitoa toteuttavan yksikön tarpeita, missä sitä käytännössä sovelletaan
- Organisaation johto ja yksikön esihenkilö vastaavat lääkehoitosuunnitelman laadinnasta ja ajantasaisuudesta
- Lääkehoitosuunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä tulee olla mukana kaikkien yksikössä lääkehoitoa toteuttavien ammattiryhmien edustajia
- Yksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri osallistuu lääkehoitosuunnitelman laatimiseen
 - Lääketieteellisen asiantuntemuksen tuominen suunnitelman laadintaan

Toimintayksikön henkilöstön vastuut lääkehoidon toteuttamisessa

- Johto/esihenkilöt
 - Kaikissa lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä kantavat kokonaisvastuun turvallisen lääkehoidon toteutumisesta ja edellytyksistä yksiköissään
 - ohjaavat ja valvovat lääkehoidon toteuttamista ja sen laatua lääkehoitosuunnitelman mukaisesti, sekä päättävät eri henkilöstöryhmien työnjaosta ja yhteistyöstä lääkehoidon toteuttamisessa
- Yksikön lääkäri/lääkehoitosuunnitelman hyväksynyt lääkäri
 - Myöntää lääkeluvat
 - Allekirjoittaa lääkehoitosuunnitelman
 - Antaa lääkemääräykset (lääkettä määrätessä ottaa huomioon lääkehoidon toteuttavuuden)
- Yksikön nimetty sairaanhoitaja
 - Vastaa lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta, kuten lääkehoitoon liittyvästä tehtävänjaosta, lääkehoidon osaamisen ja toimivuuden varmistamisesta sekä lääkehoidon toteuttamisen valvonnasta
 - Sairaanhoitaja kantaa erityisen vastuun siitä, että lääkehoito on toimintayksikön asiakkaille turvallista.
- Jokainen lääkehoitoa toteuttava tai siihen osallistuva työntekijä kantaa vastuun omasta toiminnastaan

Lääkehoidon osaamisen varmistaminen

- Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä lääkehoitoa toteuttavat ensisijaisesti lääkehoitoon koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt yksikön lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla
- Lääkehoitoa ei saa toteuttaa jos ei ole saanut siihen koulutusta, perehdytystä eikä osaamista ole varmistettu
- Osaamisen varmistaminen sisältää perehdytyksen ja koulutuksen lisäksi teoriaosaamisen varmistamisen ja käytännön osaamisen varmistamisen
 - Teoriaosaaminen varmistetaan esimerkiksi kirjallisesti tai suullisesti huomioiden lääkelaskennan osaaminen. Lääkehoitosuunnitelmassa määritellään teoriaosaamisen varmistamiseen liittyvät käytännöt ja mitä vaaditaan teoriaosaamisen osoittamiseksi
 - Käytännön osaaminen varmistetaan näyttöjen avulla lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Näyttö annetaan esimerkiksi lääkkeiden jakamisesta sekä injektioista. Näytön vastaanottajana toimii riittävän kokenut ja riittävät tiedot ja taidot omaava terveydenhuollon ammattihenkilö (esimerkiksi sairaanhoitaja) oman osaamisensa, tutkintonsa ja saamansa lääkehoidon koulutuksen mukaisesti.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt saavat ilman erillistä lupaa toteuttaa lääkehoitoa ammatilliseen koulutukseensa sisältyvien lääkehoito-opintojen perusteella
 - Työnantajan (esimiehen) on kuitenkin varmistettava osaaminen lääkehoitosuunnitelmassa kuvatulla tavalla työntekijän suorittaman tutkinnon, työtehtävien laajuuden ja yksikön ohjeiden mukaisesti
- Niitä tehtäviä varten (vaativa lääkehoito), joiden tekemiseen työntekijöillä ei ole ammatillisen koulutuksen perusteella oikeuksia, työnantajan tulee järjestää työntekijöille lisäkoulutusta, varmistua heidän teoreettisesta ja käytännön osaamisestaan sekä antaa heille tehtävien suorittamiseen oikeuttavat kirjalliset luvat.
- Toimintayksikön lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan, minkälaista koulutusta kukin ammattiryhmä tarvitsee ammatillisen koulutuksensa lisäksi lääkehoidon toteuttamiseen.

Hoiva-avustajien osallistuminen lääkehoitoon

- Hoiva-avustajan koulutus ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillinen tutkinto vaan muodostuu muutamasta tutkinnon osasta
- Lähtökohtana tulee pitää, etteivät hoiva-avustajat osallistu lääkehoidon toteuttamiseen
- Jos työnantaja arvioi, että toimintayksikön toiminnan kannalta olisi välttämätöntä, tulee hoiva-avustaja kouluttaa lääkehoidon tehtäviin, hänen osaamisensa tulee varmistaa ja hänellä tulee olla kirjallinen lääkehoitolupa
- Lääkehoitolupa on asiakas- tai lääkekohtainen
- Hoiva-avustaja voi antaa valmiiksi jaettuja lääkkeitä luonnollista tietä, mutta ei pääasiassa keskushermostoon vaikuttavia- tai huumausainelääkkeitä
- Hoiva-avustaja ei voi itsenäisesti vastata asiakkaan lääkehoidosta

Lääkehoidon toteuttaminen

- Lääkehoidon dokumentointi
 - Terveydenhuollon ammattihenkilön sosiaalihuollon toimintayksikössä antama terveyden- ja sairaanhoito kuuluvat potilasasiakirja-asetuksen soveltamisalaan. Asetuksessa säädetään muun muassa potilasasiakirjoihin merkittävistä tiedoista, merkintöjen korjaamisesta ja potilasasiakirjojen säilyttämisestä. Potilasasiakirjoihin voivat tehdä merkintöjä potilaan hoitoon osallistuvat terveydenhuollon ammattihenkilöt sekä heidän ohjeidensa mukaisesti muut hoitoon osallistuvat henkilöt
 - Sosiaalihuollon yksikössä säännöllisessä lääkityksessä tapahtuvat muutokset ja tarvittaessa annettavat lääkitykset tulee kirjata
- Lääkkeiden säilyttäminen
 - Yksikön lääkkeet säilytetään erillisessä, siihen tarkoitettussa lukitussa tilassa, kuten lääkehuoneessa
 - Lääkkeet säilytetään alkuperäispakkauksissaan säilytystilassa, johon pääsevät vain ne henkilöt, joilla on oikeus käsitellä lääkkeitä
 - Helpoimmin tilan lukitus on toteutettavissa sähkölukoilla ja kulunvalvonnalla, johon on määritelty henkilökunnan kulkuoikeudet. Toissijaisesti voidaan käyttää esimerkiksi erillistä avainta, joka on aina kyseisen päivän/työvuoron aikana lääkehoidosta vastaavan työntekijän hallussa.
 - Lääkekaapissa tai lääkejääkaapissa ei säilytetä muita tuotteita, ainoastaan lääkkeitä
 - Huumausainelääkkeet ja niiden kulutusseurannan dokumentit säilytetään erillään muista lääkkeistä, erillisessä lukitussa kaapissa tai lokerossa. Kyseiseen säilytystilaan on pääsy vain niillä henkilöillä, jotka ovat oikeutettuja käsittelemään yksikön huumausainelääkkeitä. Kulunvalvonnan merkitys on korostunut huumausainelääkkeiden kulutuksen seurannassa

Terveydenhuollon luvan tarve sosiaalihuollon asumisyksikössä - Kaksoisluvut

- Pääsääntöisesti sosiaalihuollon toimintayksiköissä ei edellytetä terveydenhuollon lupaa, vaan sosiaalihuollon lupa/rekisteröinti asumispalvelujen tuottamiseen kattaa myös osan terveydenhuollon palveluista
- Terveydenhuollon lupaa edellytetään silloin, kun toimintayksikössä tuotetaan vaativaa terveydenhuoltoa
 - kipupumppuhoitoja
 - suonensisäistä lääke- ja nesteytyshoitoa
 - pistettävää huumausainelääkehoitoa
 - Korvaushoitoa
 - maksullista rokotustoimintaa, joka ei kuulu hyvinvointialueen kanssa tehtyyn sopimukseen rokotteiden annosta asumisyksikön asiakkaille
- Saattohoito ei edellytä terveydenhuollon lupaa
 - Saattohoidon aikana sosiaalihuollon yksikössä pistettävän huumausainelääkehoidon antaminen ei edellytä yksityisen terveydenhuollon lupaa
- Yksikössä tulee olla lääkehoitoon koulutettu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö, joka toteuttaa lääkehoitoa yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Yksikössä tulee kiinnittää huomiota henkilöstön riittävään osaamiseen, määrään ja rakenteeseen
- Terveydenhuollon palveluista vastaavan johtajan tulee olla laillistettu lääkäri

Lähteet

- [Turvallinen lääkehoito – Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen](#)
- [Fimea, turvallinen lääkehoito](#)
- [Suositus hoiva-avustajan tehtävänkuvasta, osaamisvaatimuksista ja niihin vastaavasta koulutuksesta iäkkäiden palveluissa](#)
- [Sosiaalihuollon asiakastietojen käsittely](#)
- [Ohje: Terveydenhuollon luvan tarve sosiaalihuollon asumisyksikössä – Kaksoisluvut](#)
- [STM/sotehenkilöstä/Usein kysytyt kysymykset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön toimintamalleista ja työnjaosta](#)

Aluehallintovirasto